आदर्शप्रश्नपत्रम्

अङ्कयोजना उत्तरसङ्केताश्च

कक्षा – दशमी

संस्कृतम्

समयः - होरात्रयम् **सम्पूर्णाङ्काः - 80**

अवधातव्यम् –

1. अङ्कयोजनायां प्रदत्तानि उत्तराणि निर्देशात्मकानि सन्ति । प्रदत्तानि उत्तराणि अतिरिच्यापि सन्दर्भानुसारम् अन्यानि उत्तराणि भवितुम् अर्हन्ति ।
2. आन्तरिकविकल्पात्मकेषु प्रश्नेषु यद्यपि स्पष्टतया निर्देशः दत्तः अस्ति यत् केवलं प्रश्नद्वयम् अथवा प्रश्नत्रयम् इत्यादिकम् उत्तरं दातव्यं तथापि यदि छात्रः अतिरिक्त-प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखति तर्हि छात्रहिताय निर्णयः कर्तव्यः। यथा पठितगद्यांशे त्रयाणां प्रश्नानाम् उत्तरलेखनम् अभीष्टं परं छात्रः यदि चतुर्णां प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखति तर्हि तत्र केवलं प्रथमत्रयाणां प्रश्नानां न अपितु यानि उत्तराणि उत्तमानि सन्ति तेषां मूल्याङ्कनं करणीयम्।
3. यदि विद्यार्थिनः उत्तरलेखन-समये समुचितानां विभक्तीनां वचनानां च प्रयोगं न कुर्वन्ति तर्हि अंशतः अङ्काः कर्तनीयाः, न तु सम्पूर्णाङ्काः।
4. त्रुटिपूर्णवर्तन्यै व्याकरणात्मक-प्रयोगाय च अनुपाततः अङ्काः कर्तनीयाः, न तु सम्पूर्णाङ्काः ।
5. आंशिक-दृष्ट्या समुचितेभ्यः उत्तरेभ्यः अपि अङ्काः देयाः ।

	खण्डः 'क' अपठितावबोधनम्	5 अङ्काः
1.	**अपठितगद्यांशाधारित-उत्तराणि :- (केवलं पञ्चप्रश्नाः)** (1) हरियाणाराज्यस्य उदय: 1966 तमे वर्षे नवम्बर मासस्य प्रथमे दिनाङ्के अभवत्। (2) श्रीकृष्ण: अर्जुनाय गीताया: उपदेशम् अयच्छत्। (3) अस्य कृषका: अतीव परिश्रमं कुर्वन्ति। (4) हरियाणाराज्यस्य भूमि: अति-उपजाऊ: अस्ति। (5) अति + इव। (6) महाभारतस्य युद्धं कुरुक्षेत्रे अभवत्। (7) जना: साधारणं जीवनं व्यतीतं कुर्वन्ति।	5×1=5
	खण्ड 'ख' रचनात्मक-कार्यम्	**10 अङ्काः**
2.	**(क) पत्रलेखनम्** सेवायाम्,	5x1 = 5

	मुख्याध्यापक महोदय:, रा.व.मा.विद्यालय:, भिवानी। श्रीमन् ! सविनयम् (1) निवेदनम् अस्ति यत् मम (2) माता अद्य ज्वरपीड़िता जाता। मातु: (3) सेवार्थम् गृहे मम आवश्यकता वर्तते। कृपया दिनद्वयस्य अवकाशं दत्त्वा माम(4) अनुगृह्णन्तु भवन्त:। भवतां शिष्य:, (5) मोहनः कक्षा- दशमी अनुक्रमांक – 5	
3.	**चित्रं दृष्ट्वा रिक्तस्थानपूर्तिः :- (केवलं पञ्चप्रश्नाः)** 1. इदं चित्रम् एकस्य वृक्षस्य अस्ति। 2. अस्मिन् चित्रे त्रय: वानरा: सन्ति। 3. वानराः चपलाः भवन्ति। 4. वानराः कदलीफलानि खादन्ति। 5. वृक्षे एक: मयूर: अपि तिष्ठति। 6. मयूर: राष्ट्रिय: पक्षी अस्ति।	5x1 = 5
	खण्ड 'ग' पठित-अवबोधनम्	**22 अङ्काः**
4.	**गद्याशं पठित्वा हिन्दीभाषया सप्रसङ्गसरलार्थं लिखत –** प्रस्तुतगद्यांशः पाठ-2 "**बुद्धिर्बलवती सदा**" इति पाठाद् उद्धृतः। **अथवा** प्रस्तुतगद्यांशः पाठ-8 "**विचित्र: साक्षी**" इति पाठाद् उद्धृतः। कस्यापि एकस्य गद्यांशस्य हिन्दीभाषया प्रसङ्गं सरलार्थं च लेखनेन 1+4=5 अङ्काः प्रदेयाः।	1×5=5
5.	**श्लोकं पठित्वा हिन्दीभाषया सप्रसङ्गसरलार्थं लिखत –** प्रस्तुतश्लोकः पाठ-6 **"सुभाषितानि"** इति पाठाद् उद्धृतः। **अथवा** प्रस्तुतश्लोकः पाठ-9 "**सूक्तयः**" इति पाठाद् उद्धृतः। कस्यापि एकस्य श्लोकस्य हिन्दीभाषया प्रसङ्गं सरलार्थं च लेखनेन 1+4=5 अङ्काः प्रदेयाः।	1×5=5
6.	**सूक्तिभावार्थलेखनम् :-** प्रदत्तसूक्तिषु कस्याश्चिद् एकस्याः सूक्तेः भावार्थं हिन्दीभाषया लेखनेन पूर्णाः अङ्काः 2 प्रदेयाः। **अथवा**	1×2=2

	अन्वयस्य रिक्तस्थानपूर्तिः :- (उत्तराणि) (1) आलस्यम् (2) बन्धुः	**अथवा** 2×1=2
7.	**पठितगद्यांशाधारित-उत्तराणि :- (केवलं प्रश्नद्वयम्)** (क) वानरः वृक्षम् आरुढः। (ख) पुच्छं वानरः धुनोति। (ग) क्त्वा ।	2×1=2
8.	**पठितश्लोकाधारित-उत्तराणि :- (केवलं प्रश्नद्वयम्)** (क) चातकः वने वसति। (ख) चातकः पुरन्दरम् याचते। (ग) प्रथमा ।	2×1=2
9.	**रेखाङ्कितपदानि आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत - उत्तराणि :- (केवलं प्रश्नत्रयम्)** (1) कीदृशं (2) कः (3) केषां (4) केन	3×1=3
10.	प्रश्नपत्रे लिखितश्लोकान् विहाय 'शेमुषी भाग -2' पुस्तकात् संस्कृतभाषया एकं शुद्धं श्लोकं लेखने 3 अङ्काः प्रदेयाः। त्रुटिपूर्णवर्तन्यै अङ्काः कर्तनीयाः।	1x3=3
	खण्डः 'घ' अनुप्रयुक्त-व्याकरणम्	**19 अङ्काः**
11. **12.** **13.**	स्वरसन्धेः अथवा दीर्घसन्धेः परिभाषां सोदाहरणं हिन्दीभाषया लेखनेन 1+1=2 अङ्कौ प्रदेयौ । कर्ताकारकस्य अथवा करणकारकस्य परिभाषां सोदाहरणं हिन्दीभाषया लेखनेन 1+1=2 अङ्कौ प्रदेयौ । द्विगुसमासस्य अथवा अव्ययीभावसमासस्य परिभाषां सोदाहरणं हिन्दीभाषया लेखनेन 1+1=2 अङ्कौ प्रदेयौ ।	1×2=2 1×2=2 1×2=2
14.	**निर्देशानुसारं शब्दरूपाणि - (केवलं प्रश्नत्रयम्)** **उत्तराणि :-** (क) रामेण (ख) लतयोः (ग) कवये (घ) कासाम् (ङ) साधोः	3×1=3

15.	**निर्देशानुसारं शब्दरूपाणि - (केवलं प्रश्नत्रयम्)** **उत्तराणि :-** (क) गच्छति (ख) पठिष्यन्ति (ग) अहसाव (घ) स्थ (ङ) सेवामहे	3×1=3
16.	**उचितविभक्तिप्रयोगं कुरुत। (केवलं प्रश्नद्वयम्)** **उत्तराणि :-** (क) रामं (ख) अतिविस्तरेण (ग) गृहम्	2×1=2
17.	**अव्ययपदानां सहायतया रिक्तस्थानानि पूरयत। (केवलं प्रश्नद्वयम्)** **उत्तराणि :-** (क) अत्र (ख) सदा (ग) तत्र	2×1=2
18.	**उपसर्गान् पृथक् कृत्वा लिखत। (केवलं प्रश्नत्रयम्)** **उत्तराणि :-** (क) परि (ख) आ (ग) प्रति (घ) अव (ङ) वि	3×1=3
खण्ड – 'ङ' पाठाधारिताः बहुविकल्पीयाः प्रश्नाः		**24 अङ्काः**

19.	**प्रदत्तवैकल्पिकचतुर्भ्यः उत्तरेभ्यः एकं शुद्धम् उत्तरं चित्वा लिखत –** **उत्तराणि :-** (क) (ii) ग्रामान्ते (ख) (iii) एक +एक: (ग) (iv) वृद्धि-सन्धि: (घ) (ii) अव्ययीभाव: (ङ) (i) उद्यमेन सम: (च) (i) पक्षिसम्राट् (छ) (i) मानवाय (ज) (iii) बुद्धिमती (झ) (ii) विपत्तौ (ञ) (iv) निशाकर: (ट) (iii) वक्त्रम् (ठ) (iii) सुराधिप: (ड) (i) दृष्ट्वा (ढ) (iii) ल्यप् (ण) (iv) तुमुन् (त) (iii) 49 (थ) (ii) अष्टादश (द) (i) नवति: (ध) (i) भवनेषु (न ((ii) निर्धन: (प) (i) षष्ठी (फ) (iv) तृतीया (ब) (iii) सप्त (भ) (iii) षड्वादने	24×1=24